

Melk produceren in de Charente met Vlaamse en Nederlandse wortels

Tekst en beeld: Jef Verhaeren

Lutgard uit het Limburgse Hamont (B) volgde in de jaren zeventig haar hart en trouwde met een Bordelees. Niet voor de heerlijke Bordeaux-wijnen, maar uit liefde naar verluidt. Dochter Lisbeth werd landbouwingenieur en huwde een andere landbouwingenieur, Marc Spangers, wiens grootvader in de jaren vijftig reeds uit Noord-Brabant (NL) naar de Charente (F) was getrokken. Niet om cognac of pineau de Charentes te produceren, maar onder meer melk. En dat is precies wat Marc nu doet in Roumazières-Loubert, een plaatsje tussen Angoulême en Limoges, niet ver van Cognac en de Charente, die als een levensader door de departementen Charente en Charente Maritime stroomt.

Marc met zijn vader, Lisbeth en de kinderen.

Charente, waar pineau, cognac, graan en zuivelproducten (vooral kaas) worden geproduceerd.

Marc doet dat met succes terwijl Lisbeth directrice is van het 'Centre Social'; een landbouwingenieur in de zorgsector dus. Charente, dat deed bij ons een belletje rinkelen. In 2006 maakte *Melkveebedrijf* immers een reportage over de zuivelcoöperatie GLAC van Poitou-Charentes. We stelden toen veel vragen bij de toekomst van deze coöperatie. Die toekomst van toen wilden we ervaren op het melkveebedrijf bij Marc Spangers.

Groei naar melkveespecialisatie

"Mijn grootvader kwam in 1954 naar Frankrijk en in 1959 begon hij te boeren aan de andere kant van Roumazières. Mijn ouders namen de hoeve over en ik kwam in 2008 op de hoeve, nadat ik enkele jaren als zuivelconsulent aan de slag was", legt Marc uit. Marc en Lisbeth hebben drie kinderen, twee jongens van respectievelijk 7 en

5 jaar en een klein meisje van anderhalf jaar. Marc Spangers is actief in het syndicaat van jonge landbouwers en voorzitter van de 'Services de remplacement' van Poitou-Charentes. Dit is een organisatie die ervoor zorgt dat boeren worden geholpen of vervangen bij ziekte of als ze eens op reis willen gaan.

In 2008 waren er 70 melkkoeien op de boerderij. Marc bouwde het bedrijf verder uit tot een modern gespecialiseerd melkveebedrijf. In 2014 bouwde hij een nieuwe stal en vandaag melkt hij 150 à 160 koeien. Zijn jongvee zit op de oude boerderij aan de andere kant van het dorp en zijn vader helpt nog wat, al is hij met pensioen. De koeien worden gemolken met twee melkrobots en die zijn Nederlands.

Holstein en Simmental

Ook het voeren gebeurt automatisch met een uitrusting van hetzelfde Nederlandse bedrijf. Marc beschikt over een areaal van 1.040 ha, waarvan 20 ha maïs. Op wat zomergranen na is de rest weide en grasland. De koeien eten vooral gras, vers en kuilgras en kuilmaïs. "Ik moet wel wat maïs en soja aankopen", zegt Marc, "maar ik geef weinig krachtvoer, wel wat mineralen."

Gras vormt dus het hoofdbestanddeel van het rantsoen. Dat is in deze regio zeker voordelig en Marc Spangers weet op managementgebied van wanten. Slechts één derde van de koeien is dan ook Holstein, twee derde is Simmental, een ras dat het goed met gras kan stellen. De gemiddelde melkgift bedraagt dan ook slechts 7.000 liter per koe. "In ruil heb ik wel gezonde koeien", zegt Marc. "Ze zijn nogal resistent en de dierenartskosten zijn laag." De melkprijs bedraagt 30,7 euro/100 liter. Volgens Marc is de kostprijs 34 à 35 euro/100 liter, het salaris van de melkveehouder inbegrepen (zonder dat is het 31 euro/100 liter). "Ik verwacht tegen het einde van het jaar een melkprijs van 35 à 36 euro/100 liter", zegt Marc. "In Frankrijk stijgt de melkprijs trager dan elders omdat de onderhandelingen steeds lang duren. Wij werken met conflicten. Heel wat melkveehouders stoppen ermee", zegt Marc en grinnikt er even bij. Hij is het duidelijk nog niet van plan.

Marc Spangers breidde de melkveestapel uit van 70 tot 150 à 160 koeien.

De koeien worden gemolken met twee melkrobots en die zijn Nederlands.

De melk wordt opgehaald door Terra Lacta met hoofdvestiging in Surgères.

Terra Lacta maakte nogal wat regionale kazen en dat gebeurt nu nog, door Savencia.

Terra Lacta en Bongrain

De melk wordt opgehaald door Terra Lacta met hoofdvestiging in Surgères. Dat is een ophaalcoöperatie die de melk vervoert voor Savencia, voorheen Bongrain, één van de grootste private internationale zuivelgroepen, die vooral gespecialiseerd is in kazen. Ook Passendale is eigendom van Savencia. Interessant om weten is dat Terra Lacta eigenlijk de vroegere coöperatie GLAC is, die, na nog wat herstructureringen, uiteindelijk in 2013 in de Groep Bongrain terechtkwam, die sinds 2015 Savencia heet. GLAC, dat in 2012 Terra Lacta werd, maakte nogal wat regionale kazen en dat gebeurt nu nog, alleen rationeler.

We kunnen niet nalaten even terug te komen op onze GLAC-reportage, verschenen in *Melkveebedrijf* in 2006. De titel van ons artikel luidde: 'Subregionalisme blok aan coöperatief GLAC-been' en de ondertitel loog er ook niet om: 'Coöperatie uit Poitou-Charentes verwerkt 685 miljoen liter op 13 verschillende plaatsen'. De toenmalige directeur van de Franse federatie van de zuivelcoöperaties (FNCL), Bertrand de Kermel, zei toen dat de Franse coöperaties worstelen met een cultureel probleem. "De boeren zijn gehecht aan hun plaatselijke zuivelfabriek en dat remt de noodzakelijke herstructurering af", zei hij. De Groupement des Laiteries Coopératives Charentes-Poitou (GLAC) leek daar wel een voorbeeld van. GLAC was in feite een holding van 4 grote coöperaties (Charentes-Lait, USVAL, Capribeur en Lescure-Bougon), die samen de holding bestuurden. Er werkten 1.300 mensen. De 4 coöperaties behielden een grote autonomie wat de verwerking en commercialisering betreft. Belangrijkste handicaps voor efficiënte herstructurering waren het syndicalisme - met enkel oog voor de melkprijs - en het regionalisme. Zei Charles De Gaulle niet: "Een land met meer dan 300 kazen is onregeerbaar?"

Ook het voeren gebeurt automatisch.

In 2012 werd de samenwerking versterkt en de vier coöperaties en werden Terra Lacta. Uiteraard heeft Savencia, gesteund door enkele nuchtere melkveehouders-coöperanten zoals Marc Spangers, en er werd ook gesnoeid in het uitgebreide personeelsbestand.

Vandaag haalt Terra Lacta in 18 departementen 730 miljoen liter koemelk op bij 1.500 melkveehouders en 120 liter geitenmelk bij 550 producenten. Er zijn nog 560 personeelsleden ofwel de helft van het personeelsbestand in 2006. De melk wordt, naast boter en drinkmelk, verwerkt tot talloze regionale AOC-kazen.

In 2014 werd een nieuwe stal gebouwd.

Zuivel in Poitou-Charentes

Poitou-Charentes omvat de departementen Charente en Charente-Maritime, Deux-Sèvres en Vienne in het westen van Frankrijk. De Charente is vooral bekend om zijn pineau de Charentes en cognac, maar het is ook een belangrijke graan- en zuivelregio. Wel zijn sinds 2000 heel wat melkveehouders gestopt of op twee paarden gaan wedden. Daardoor teelt 40 procent van de melkveehouders ook graan en 16 procent combineert melkvee met vleesvee. Slechts 16 procent van de melkveehouders zijn 100 procent gespecialiseerd in melkvee. Inzake koemelk steekt het bekken van Poitou-Charentes Normandië en Bretagne dus niet naar de kroon. Maar het is een belangrijke kaasregio en onbetwistbaar de belangrijkste Franse regio wat geitenkaas betreft.

In 2010 telde Poitou-Charentes 1.960 melkveebedrijven (van de 82.603 in geheel Frankrijk). In 2000 waren dat er nog 3.557. Er waren 96.067 koeien in 2010, tegen 120.014 in 2000. In geheel Frankrijk waren er in 2010 3.720.043 koeien. Het aantal melkveebedrijven liep in 10 jaar in Poitou-Charentes dus terug met 45 procent tegenover een terugval met 36 procent in Frankrijk als geheel. Het aantal melkkoeien liep in Poitou-Charentes in dit tijdsbestek terug met 20 procent, tegenover 11 procent voor het gehele land. Het zuivelbekken Poitou-Charentes is echter groter dan de 4 departementen. In 2011 werden in Frankrijk 9 'bassins laitiers' gedefinieerd. Daarvan is Poitou-Charentes de tweede kleinste (de 8e dus). In dat bekken waren er in 2010 2.900 melkveebedrijven en 176.800 melkkoeien. Naast Deux-Sèvres, Charente, Charente-Maritime en Vienne, maken ook de departementen Vendée en Haute-Vienne er deel van uit. Kenmerkend voor Poitou-Charentes is dat de zuivere melkveebedrijven vrij groot zijn: 32 procent van de bedrijven melkt meer dan 70 koeien en huisvest samen 51 procent van de koeien. Drie vierde van de melkveebedrijven zijn vennootschappen. Een belangrijk kenmerk is de coöperatieve structuur van de zuivelindustrie, hoewel die, zoals eerder aangetoond verzwakt werd en wordt door de versnippering. Ook de melkophaling is er vandaag nog versnipperd en RMO's van een twintigtal zuivel- en ophaalbedrijven kruisen elkaar. De grootste coöperaties zijn Eurial en Terra Lacta, die beide in feite groeperingen van respectievelijk 3 en 5 coöperaties zijn. Historisch waren coöperaties platformen waarin de boeren zelf beraadslaagden en beslisten, onafhankelijk van anderen. Vandaag maakt Eurial deel uit van de machtige Bretoense landbouwcoöperatie Agrial en Terra Lacta van de internationale private Franse zuivelgroep Savencia. Die onafhankelijkheid is dan ook zeer relatief geworden.

Tweederde van de koeien is Simmental en dat is precies een ras dat het goed met gras kan stellen.

Terra Lacta maakte nogal wat regionale kazen en dat gebeurt nu nog, door Savencia.

Al is Poitou-Charentes bij uitstek een kaasregio, toch wordt er nog te veel bulkmelk geproduceerd. In dit bekken wordt slechts 6 procent van de Franse melk opgehaald maar 19 procent van de Franse bulkmelk geproduceerd. Er moet dus beter gevaloriseerd worden en de heerlijke kazen van Poitou-Charentes missen imago. Marc Spangers is alleszins een voortrekker en hij ziet toekomst. ←